

Alles op een rij over voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

1 Wat is voor- en vroegschoolse educatie (VVE)?

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is een verzamelnaam voor de methodische en systematische ondersteuning van de ontwikkeling van jonge kinderen (in de leeftijd van twee tot zes jaar). Voorschoolse periode loopt van twee tot vier jaar. Vroegschoolse periode loopt van vier tot zes jaar.

In de VVE worden hiervoor speciale programma's gebruikt. De programma's zijn gericht op de totale ontwikkeling van het kind en omvatten de volgende ontwikkelingsgebieden, ook wel 'domeinen' genoemd:

- Sociaal-emotionele ontwikkeling. Aandachtsgebieden binnen dit domein zijn bijvoorbeeld: hechtingsrelaties, autonomie, en de omgang met volwassenen, andere kinderen en jezelf.
- Taal. Aandachtsgebieden binnen dit domein zijn bijvoorbeeld: experimenteren met klanken en letters, interactievaardigheden, verhalen vertellen en woordenschat-ontwikkeling.
- Rekenen. Aandachtsgebieden binnen dit domein zijn bijvoorbeeld: omgaan met hoeveelheden en aantallen, meten, construeren en grafische presentaties.
- Motorische ontwikkeling. Hier gaat het om spel en beweging, met het oog op de lichamelijke ontwikkeling, maar ook in relatie tot de andere drie domeinen.

Alle kinderen profiteren ervan als hun ontwikkeling systematisch en doelgericht wordt gestimuleerd. Maar dat geldt nog eens extra voor kinderen die een (taal)ontwikkelingsachterstand hebben en voor kinderen die een grote kans hebben om zo'n achterstand op te lopen. Zij zijn speciaal gebaat bij een VVE-programma.

Deze kinderen worden meestal doelgroepkinderen of risicokinderen genoemd. Het gaat om allochtone én autochtone kinderen.

De VVE-programma's worden gebruikt in kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en in de onderbouw van de basisschool (groep 1 en 2).¹

2 Wie is verantwoordelijk voor VVE?

Vanaf 1 augustus 2006 is de gemeente beleidsmatig én financieel verantwoordelijk voor het VVE-beleid in de voorschoolse periode, dus voor kinderen tot vier jaar. Schoolbesturen zijn vanaf 2006 verantwoordelijk voor de vroegschoolse educatie, gericht op kinderen vanaf vier jaar. De [Wet OKE](#) (Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie) die 1 augustus 2010 in werking is getreden, bepaalt dat de gemeente moet zorgen voor voldoende kwalitatief volwaardige plaatsen voor voorschoolse educatie. Samen met de schoolbesturen, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven moet de gemeente zorgen voor een doorgaande lijn tussen de voorschoolse en vroegschoolse educatie. Ook moet de gemeente met de schoolbesturen afspraken maken over de resultaten van de vroegschoolse educatie in de groepen 1 en 2. Dit kan bijvoorbeeld gaan over het aantal woorden dat kinderen minimaal moeten kennen aan het eind van groep 2.

¹ Bron: *VVE voor dummies: een inijkje in de voor- en vroegschoolse educatie*, Sardes, 2008

3 Hoe wordt VVE gefinancierd?

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap betaalt.

De gemeente ontvangt het geld voor de voorschoolse periode. Bij de voorschoolse fase wordt in principe gedacht aan de periode van twee tot vier jaar. Het aantal 'gewicht-kinderen' (zie onder) in totaal in een gemeente op 1 oktober 2009 is bepalend voor het budget dat de gemeente voor VVE krijgt.

Het budget is geoormerkt en moet daarom voor VVE worden uitgegeven. (Zie ook punt 5, tweede alinea.)

De schoolbesturen ontvangen het geld voor de vroegschoolse periode (vier tot zes jaar). Het budget is gebaseerd op de som van de 'gewicht-kinderen' in de school. Het opleidingsniveau van de ouders bepaalt het 'gewicht' van het kind. Ook wordt het postcodegebied van de school meegewogen. Dit budget ontvangt het schoolbestuur via de lumpsum en hierdoor zijn de scholen 'vrij' om te bepalen hoe zij de middelen inzetten. (Zie ook punt 2.)

Klik voor meer informatie over de [financiering](#).

Klik voor informatie over [VVE-bedragen per gemeente in 2011](#).

Daarnaast ontvangen alle gemeenten sinds 2008 rijksmiddelen via het accrès in het Gemeentefonds. Deze middelen zijn niet geoormerkt. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft hierover echter afspraken gemaakt met de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs S. Dijkma (kabinet Balkenende IV). In het VVE-convenant is de afspraak opgenomen om gemeenten te stimuleren om deze Gemeentefondsmiddelen in te zetten voor het realiseren van de VVE-afspraken.

Klik voor meer informatie over de [accrèsmiddelen](#).

Als een gemeente meer wil investeren in de voorschoolse periode nadat zij aan alle wettelijke verplichtingen heeft voldaan (zie punt 5), dan kan zij dit extra geld besteden aan bijvoorbeeld leesbevorderingsprogramma's zoals [Boekenpret](#) of [BoekStart](#).

4 Wie bepaalt of een kind voorschoolse ondersteuning nodig heeft?

De gemeente is verantwoordelijk voor het bepalen van de criteria op grond waarvan kinderen in aanmerking komen voor voorschoolse educatie. De kinderen voor wie dit geldt, worden doelgroepkinderen genoemd. Eén van de criteria is het opleidingsniveau van de ouders ('het gewicht').

Gemeenten worden bij het bepalen van de overige criteria ondersteund door jeugdgezondheidszorg en/of consultatiebureau en mogelijke andere partijen als kindercentra en scholen.

Klik voor meer informatie over [doelgroepbepaling](#) en ga naar 'Handreiking voorschoolse educatie'.²

5 Wat houdt de Wet OKE in?

Het doel van de [Wet OKE](#) (Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie) is om de (taal)ontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren en de kwaliteitseisen van de peuterspeelzalen te verbeteren.

- De eerste maatregel is een kwaliteitsimpuls voor peuterspeelzalen door de wet- en regelgeving voor peuterspeelzalen te harmoniseren (dat wil zeggen: meer op één lijn te brengen) met de kinderdagverblijven.

² Voorschoolse educatie: doelgroepbepaling en toeleiding, Sardes en Oberon, 2009

- De tweede maatregel is om peuterspeelzalen financieel toegankelijk te houden.
- Ten derde geeft het wetsvoorstel gemeenten de opdracht om een breder en beter aanbod van voorschoolse educatie aan te bieden, zowel in peuterspeelzalen als in kinderdagverblijven.

Het geormerkte geld dat de gemeente ontvangt voor de voorschoolse educatie moet volgens onderstaande kwaliteitseisen worden uitgegeven. Deze kwaliteitseisen staan vermeld in de Wet OKE.

- Voorschoolse educatie wordt ten minste vier dagdelen of tien uur per week gegeven op een peuterspeelzaal of een kinderdagverblijf.
- Op een groep waaraan voorschoolse educatie wordt aangeboden staat minimaal één beroepskracht per acht kinderen. In groepen van negen tot maximaal zestien kinderen staan twee beroepskrachten.
- De beroepskrachten hebben ten minste een opleiding gevolgd op PW3-niveau. Onderdeel van deze beroepsopleiding vormt ten minste één module over het verzorgen van voorschoolse educatie. Als de beroepskracht deze module niet heeft gevolgd, bezit deze een bewijs dat specifieke scholing is afgerond over voorschoolse educatie.
- De houder van een kindercentrum of peuterspeelzaal waar voorschoolse educatie wordt aangeboden, stelt jaarlijks een opleidingsplan op waarin staat beschreven hoe de kennis en vaardigheden in voorschoolse educatie van beroepskrachten worden onderhouden.
- Voor de voorschoolse educatie wordt een breed programma gebruikt dat zich richt op taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Enkele erkende brede VVE-programma's zijn:

[Kaleidoscoop](#), [Piramide](#), [Startblokken](#) en [Ko-totaal](#)

Klik voor meer informatie over [erkende VVE-programma's](#).

Klik voor bondige informatie over de [genoemde VVE-programma's](#).

6 Hoe worden op gemeentelijk niveau de VVE-afspraken geregeld?

Op gemeentelijk niveau worden de afspraken (onder andere over doelgroepbepaling, uitvoering en financiering) over de voor- en vroegschoolse educatie binnen het LEA-overleg gemaakt. De LEA (Lokale Educatieve Agenda) is geïntroduceerd om het lokaal onderwijs-beleid vorm en inhoud te geven na de wetswijzigingen in het onderwijs(achterstanden)beleid in 2006. Het is een instrument voor gemeenten, schoolbesturen en overige partners om 'in nieuwe verhoudingen' gezamenlijk afspraken te maken over het onderwijs- en jeugdbeleid. Verplichte bestuurlijke partners aan het jaarlijks verplichte LEA-overleg zijn: gemeente, schoolbesturen, kinderopvanginstellingen en peuterspeelzaalorganisaties.

Klik voor meer informatie over de [LEA](#).

7 Welke rol kan de bibliotheek spelen?

'Kinderen die op jonge leeftijd in aanraking komen met boeken, ontwikkelen een voorsprong waar zij hun hele leven voordeel van hebben.'

Door het stimuleren van leesplezier ondersteunt de bibliotheek de taalontwikkeling bij (jonge) kinderen. De bibliotheek doet dit met haar kennis, kunde en materialen met en voor samenwerkingspartners, ouders en kinderen.

Concreet kan dit vertaald worden in:

- Op beleidsmatig, organisatorisch en uitvoerend niveau (structureel) samenwerken rond 'taalontwikkeling' met gemeente, jeugdgezondheidszorg, kinderopvangorganisaties, primair onderwijs, bijvoorbeeld door participatie in de LEA.

Alles op een rij over voor-en vroegschoolse educatie (VVE)

Een overzicht voor specialisten in de bibliotheek

© ProBiblio, september 2011

- Het uitvoeren van programma's zoals vanuit Kunst van Lezen: BoekStart, BoekStart in de Kinderopvang en Bibliotheek op de Basisschool of het uitvoeren van bibliotheek-programma's als Boekenpret, SpraakMakend, Voorleesvogel en Voortouw.
- Het ondersteunen van VVE-programma's met een mediacollectie.
- Deskundigheidsbevordering geven rond voorlezen en digitale media aan ouders en intermediairs.
- Aansluiten bij de landelijke campagne De Nationale Voorleesdagen.

Meer informatie over hoe u deze rol kunt spelen vindt u onder andere in de volgende brochures:

[Werken aan Netwerken](#) over strategische leesbevorderingsnetwerken. Deze brochure – geschreven voor managers en beleidsmedewerkers – gaat in op het strategisch belang van leesbevorderingsnetwerken.

[Het plezier in lezen staat voorop](#). Dit is een handleiding voor de praktische organisatie van leesbevorderingsnetwerken.

8 Wat doet ProBiblio?

ProBiblio:

- adviseert; de adviseur voor- en vroegschoolse educatie kan de bibliotheek beleidsmatig en inhoudelijk advies geven.
- biedt ondersteuning vooraf en tijdens de implementatie en voortgang van het project [Boekenpret](#), een structureel, longitudinaal gezins- en centrericht leesbevorderings-programma voor (doelgroep)kinderen van nul tot zes jaar.
- biedt ondersteuning vooraf en tijdens de implementatie en voortgang van het leesbevorderingsproject [BoekStart](#).

ProBiblio heeft in haar trainingsaanbod 2011 de volgende trainingen met de link naar de voor- en vroegschoolse educatie:

- [VVE-Training Taallijn voor bibliothecarissen](#)
- [Training Bouwen aan de relatie met samenwerkingspartners](#)

Producten van ProBiblio zijn:

- [Themacollecties](#) voor de kinderopvang
- Media-advieslijst [Tom en Pippo](#) voor intermediairs en ouders van kinderen van nul tot vier jaar.
- [Nieuwsbrief](#) rond De Nationale Voorleesdagen voor pedagogisch medewerkers.
- Programma [Excursie door Prentenboekenland](#) als activiteit tijdens De Nationale Voorleesdagen.

Alles op een rij over voor-en vroegschoolse educatie (VVE)

Een overzicht voor specialisten in de bibliotheek

© ProBiblio, september 2011